

## TÜRK TATAR MİLLETİ\*

Musa Carullah BİGİYEY\*\* - Çev. Nurullah SAT\*\*\*

### Öz

Bu makale, Türk – Tatar âlimlerinden Musa Carullah Bigiyev (Rostov, 1875 – Kahire, 1949) tarafından kaleme alınmış olup 1941 yılında Japonya’da *Kaikyō Sekai* ( 回教世界 – İslâm Dünyası ) isimli dergide Japonca olarak yayımlanmıştır. Musa Carullah Bigiyev, bu çalışmasında ilk olarak o dönem Sovyetler Birliği sınırları içinde yaşayan Türk halklarının nüfusunun temellerini ayrıntılı bir şekilde anlatmış, onların XX. yüzyılın başlarında izledikleri siyaseti dile getirmiştir. Bunun yanında, Kazan Hanlığı ve Türkistan Hanlığı’nın Rusya tarafından işgali ve bu bölgelerdeki Türk halklarının yaşadıkları sorunlar anlatılmıştır.

Musa Carullah Bigiyev, XX. yüzyılın ilk yarısında Rusya Türkleri’nin özgürlüğü için yoğun çabalar gösterilmiş olsa da, ihtiyaç duyulan birliğin sağlanamaması ve Rusya’nın uyguladığı sert politika neticesinde başarılı olunmadığını ifade etmektedir.

Son olarak Musa Carullah Bigiyev, *Biz Türklerde hem özgür insanlar, hem gerçek Müslümanlar olarak, hem de Türk gücünün sahipleri olarak Bolşeviklerin tuzaklarına düşecek hastaların kesinlikle bulunmaması gerekmektedir* diyerek çalışmasını noktalamaktadır.

**Anahtar Kelimeler:** Musa Carullah Bigiyev, Rusya, Rusya Türkleri, Bolşevik İhtilali, Kazan.

\* ムーサ・ベイ・ジャルラー「トルコタタル民族」『回教世界』3-11、1941年、69-78頁

\*\* Dr., Ankara Üniversitesi, TÖMER

nurullahsat@gmail.com ORCID: 0000-0003-1205-2943

Atıf/Cite as: Bigiyev, M . (2019). Türk - Tatar Milleti. Çev. Nurullah Sat, Dini Araştırmalar, 22 (55): 259-268. DOI: 10.15745/da.512813

## Turkish Tatar Nation

### Abstract

This article was written by Musa Jarullah Bigiyev (Rostov, 1875 – Cairo, 1949) who was a Turkish - Tatar scholar and published in Japan in 1941 in the *Kaikyo Sekai – Islamic World* journal in Japanese.

In this work, firstly Musa Jarullah Bigiyev explained the foundations of the Turkish population living within the borders of the Soviet Union, and then he expressed Turkish policies in the early 20<sup>th</sup> century.

Musa Jarullah Bigiyev said that in the first half of 20<sup>th</sup> century, despite the intense efforts made for the freedom of Turkish people who lived in Russia, it was not succeeded as the necessary unity could not be achieved and Russia implemented hard policy on them.

In conclusion, Musa Jarullah Bigiyev finishes his work by saying that “As real Muslims, as free people and the owners of the Turkish power, we must not have the patients what will fall into Bolsheviks’ trap”.

**Key Words:** Musa Jarullah Bigiyev, Russia, Turkish people who live in Russia, Bolshevik Revolution, Kazan.

## TÜRK TATAR MİLLETİ

*Yazar Musa Carullah, büyük bir İslam Hukuku Âlimi olup iki yıl önce Japonya’ya gelmiş ve bir yıl Japonya’da kalmıştır.*

*Carullah, 1876’da Rusya’nın Don Nehri yakınlarında bulunan Rostov şehrinde doğdu. 1908’de Saint Petersburg Hukuk Üniversitesi’nden mezun olmuş, Rusça, Farsça, Türkçe ve Arapça olmak üzere 100’den fazla eser kaleme almıştır. II. Dünya Savaşı öncesinde yazdığı “İslahat esasları” isimli eseri, Rusya’daki Müslümanlar için Rusya’nın siyaseti, dini ve toplumu hakkında bilgi veren büyük bir eser olup, bugün hala Moskova Üniversitesi’nde tarih dersi kitabı olarak okutulmaktadır.<sup>1</sup>*

Türkistan, Azerbaycan, İdil - Ural, Sibiry, Kırım, Polonya ve Finlandiya’daki Türkleri bir bütün olarak *Rusya Türkleri* olarak tanımlamanın tarihi açıdan doğru olduğunu söyleyemeyiz. Ancak coğrafya kitaplarındaki tanımlara göre düşünerek Rusya’daki Türk milletleri ya da Rusya’daki Müslümanlar olarak ifade edeceğiz. Bu çalışmada, bugünkü Türkiye, İran, Afganistan ve Çin’deki Türklerden farklı bir Türk etnik grup, yani son zamanlarda

toprakları oldukça genişlemiş olan Rusya'da yaşayan Türklerden bahsedilmektedir.

Bugün Sovyetler Birliği'nde yaşayan Türkler, yüzyıllar öncesinde büyük bir devlet kuran Türklerin soyundan gelmekte olup, o zamanlar tüm dünyaya meydan okuyan bu büyük Türklerin torunlarıdır. Uzun zaman önce çeşitli siyasi ve ekonomik sebeplerden dolayı bugün burada yaşayan Türklerin ataları çok çeşitli bölgelere göç etmişlerdir.

Yani;

1. Yaşadığı yeri terk ederek başka bir yerde yeni bir devlet kurdular.

2. Diğer ülke topraklarını ilhak ederek ve sahip oldukları toprakları genişletmek amacıyla fetihler gerçekleştirdiler ve başka yerlere göç ettiler.

Türklerin sahip oldukları topraklardan ayrılarak başka yerlere göç etmeleri çok eskilerden kalma bir gelenektir. Yaklaşık 3000 yıl önce gerçekleşen büyük Türk göçü bilinmektedir. Eski İran tarihinde ve büyük filozof Platon'un bir çok önemli eserinde bu göçten bahsedilmektedir. Büyük insan Atatürk'ün emriyle kurulan tarih araştırma kurumu ise bir çok yönden önemli olan bu olayı ayrıntılı bir biçimde ortaya koymaya gayret göstermektedir.

Geniş ve verimli topraklara sahip Türkistan bölgesi, Türk Milletinin beşiği ana vatanıdır. Nuh döneminden beri Türk Milleti bu bölgenin esas unsurudur. Çeşitli dönemlerde çeşitli sebeplerden dolayı dünyanın dört bir köşesine bu Türkistan'dan göç etmişlerdir. Kuran'da hürmetle bahsedilen Zülkarneyn'in (iki boynuz sahibi demektir) fethi de, Türk milletinin eski ataları olan Oğuz Han'ın gerçekleştirdiği büyük bir sefer olarak açıklanabilir. Kuran tefsirlerinde bu Zülkarneyn olduğu tahmin edilen bir çok büyük zatların isimleri geçmektedir. Ancak, bunların çoğu çelişkili isimlerdir. Zülkarneyn'in Büyük İskender veya Qin Shi Huang olduğunu söyleyenler bulunsa da ben bunun yanlış olduğunu düşünmekteyim.

Dünyanın en batı ucuna doğru yapılan Zülkarneyn'in bir seferi sonrasında en doğu ucuna da bir sefer düzenlenmiştir. Kur'an'ın 18. Suresi 89. Ayette<sup>2</sup> "Güneşin doğduğu ülke" olarak anlatılan toprak parçası ise şüphesiz ki Japonya, Japon adalarıdır. Doğuda önünde hiçbir engel olmadan güneşin doğuşunu karşılayan tek millet, Japon milletidir. Büyük Zülkarneyn'in sahip olduğu büyük ordu ile güneşin doğduğu bu ülkeye doğru ilerlemesi şüphesiz ki Turan Türkleri'nin bu yöne doğru göç etmelerine yol açmış, en azından bunun için bir başlangıç olmuştur. Zülkarneyn, gittiği her yere ordusundan bir bölüm asker bırakırdı. Büyük bir ordu ile sefere çıkma örneği Büyük İskender,

Cengiz Han ve Timur'un fetihlerinde görülen bir durum olup, gittikleri her yerde kan dökülmesine ve ırkların karışmasına sebep olmuşlardır.

### **İslam Devletine Geçiş**

Milattan önce de İdil ve Ural nehri kıyılarında Türk ırkları yaşıyordu ve farklı zamanlarda farklı yerlere göç ederek büyük küçük devletler kurmuşlardır. Miladi 7. yüzyılda bu bölgede Hazar Türkleri büyük bir devlet kurdular. Bu bir ticaret devletiydi.

İslamiyet'in ortaya çıkışından hemen önce İdil nehri bölgesine göç etmiş olan Uygur Türkleri de bunlara göre biraz geç de olsa burada bir devlet kurdu. Tarım ve otlakçılık alanında oldukça gelişmiş olan Uygur Türkleri, aslında Tüccar bir millettir. İdil boyundaki nehirler içinde en büyük olanı İdil (Volga) nehri olarak biliniyordu. Bundan dolayı onların ülkesi de Miladi 8. yüzyılda Bulgar ülkesi olarak tanınmaktaydı. 8. yüzyılın başında bu bölgeye bir grup Uygur Türkü gelmiş olup bunlar Müslümandı. Burada yaşayan Bulgar Türkleri de İslamiyeti onlardan öğrenerek Müslüman oldular. Abbasi halifesi Muktedir Billah döneminde yani 921 yılında Bulgar'a dini heyetler gönderildi. Bu heyetler Bulgar alimlerin gayretleri sonucu ve Han'ın isteği üzerine halife tarafından gönderilmiştir. Böylece Bulgar, hem ismen hem de gerçek anlamda bir İslam ülkesi haline geldi. O zamanlardan bu güne kadar, Türkistan bölgesindeki Türkler gibi, İdil – Ural bölgesindeki Türkler de din-dar ve itaatkar Müslümandırlar.

Yeryüzü, gökyüzü ve doğanın doğru öğretilerinden oluşan İslamiyet ve zarif saf bir dil olan Türkçe, büyük güçler arasında yüz yıllardır Türk Milletini korumaktadır. Türkistan bölgesindeki Türkler gibi İdil – Ural bölgesindeki Türkler de o dönem parlak bir kültüre sahipti.

### **Sonunda Rusya'ya Boyun Eğmek**

Çeşitli siyasi ve ekonomik zorlukların etkisiyle mevcut refah ortamı zamanla onlardan uzaklaşmaya başladı. Zenginlik yıldızları Türk dünyasından teker teker kaybolup gitti.

1440'lı yıllarda kurulan Kazan Hanlığı, 16. yüzyılın ortalarında 1552 yılında Rusya tarafından işgal edildi. 16, 17 ve 18. yüzyıllarda çeşitli bölgelerde ortaya çıkan sürekli savaşların etkisiyle 19. yüzyılın ikinci yarısında Türkistan Hanlığı artık Rus çarlığına dahil olmuştu. Rus Çarı'nın barbarca zorbalıkları ve Rus misyonerlerin fanatik saldırılarına karşı Türkler de kendilerini, din-

lerini, dillerini ve etnik geleneklerini 3-4 asır boyunca korumuşlardır. Bu da onların cesareti ve din alimleri yetiştirmeleri neticesinde mümkün olmuştur.

Ancak bu Türk devletin tahribatına yol açan sebepler düşünüldüğünde bunların çok çeşitli olduğu görülecektir. Bu sebeplerin başında kabul edilen ise dini okulların uyguladığı yanlış disiplin ve gerek dinden gerekse de dünyevi konulardan tamamen uzak kalmış olan öğretmenlerin cehaletidir.

Bir kaç asır boyunca devamlı varolan bu toplumsal iki eksiklik, Türk milletinin elinden geçim kaynaklarını, beden sağlığını almış olup birkaç asır devam eden derin bir kış uykusuna dalmalarına sebep olmuş ve sonunda sahip oldukları devlet düşmanın eline teslim edilmiştir.

19. yüzyılın ikinci yarısında, Kursavi, Mercani gibi uyanık vatanseverler ve Kayyum Nasiri, İsmail Gaspıralı gibi büyük yazarlar ile Alimcan Barudi, Abdürreşid İbrahim, Rıza Fahreddin gibi cesur savaşçılar ise bu milli ve toplumsal hastalığı çok iyi biliyorlardı.

Bu gibi durumların ciddi etkisiyle Rusya Müslümanları arasında yenilik hareketi ile eski ve yeni olmak üzere iki akımın mücadelesi başladı. Kentsel ve kırsal bölgelerdeki çoğu ilkokul, *Hoca-i Sıbyan – Küçük Çocukların Hocası* isimli kitaptan etkilenecek büyük bir değişim yaşadı ve ısrarla özgürlük isteyenler az da olsa görülmeye başladı. Devlete ait ilkokul, ortaokul ve üniversitelerde kendi çocuklarını okutabilme ümidi milletin gönlünde yer etmeye başlamıştı. Dini okullarda uygulanan kurallara yönelik reform hareketleri Muhammediye, Hüseyniye, Bubi-i Âliye, Osmaniye, Kasımiye gibi yerlerdeki okullarda başladı.

40 – 50 yıl boyunca devam eden bu yenilik hareketleri neticesinde halk oldukça bilinçlenmeye başlamıştı. Yani eğitim yaygınlaştırılmış ve bunun neticesinde gazete ve dergi okumak isteyen halkın sayısı artmıştı. Örneğin, İsmail Gaspıralı tarafından hazırlanan *Tercüman* gibi gazeteler her yerde beğenilerek okunuyor ve Türkiye’de basılmış olan kitaplar da tedarik edilebiliyordu. *El-Hablu’l-Metin* gibi önemli gazeteler de insanların ellerinde görünüyordu.

Rusya Müslümanları, XX. yüzyılın başında ortaya çıkan her çeşit toplumsal, siyasi hareketlere her yerde dahil oluyorlardı. Fakat en fazla ilgi çeken konular ise ahlak, eğitim ve sosyal sorunlardı.

1905 yılı Ekim ayında özgürlük beyanı ilan edildikten hemen sonra, buna bağlı olarak Petersburg, Kazan, Orenberg, Ufa, Bakü gibi büyük şehirlerde bir çok matbaa açılarak günlük gazete, haftalık ve aylık dergiler kısa sürede basılmaya başlandı. Ahlaki değere sahip yazılar, özgür ve saygı duyulan eğitici, dini kitaplar yayımlanmaya başlanarak köylerde düzenli ilkokullar açılırken

bazı kasaba ve şehirlerde ise orta okullar, öğretmen okulları ve üniversiteler kuruldu. Ayrıca her yerde büyük ve küçük ölçekli yardım kuruluşları, ticaret şirketleri kuruldu.

Halkın ekonomik durumunda da yeterince bir gelişme görünüyordu. Normalde halkın milli idealleri ve siyasi gayeleri aynıydı. Bunun yöntemini görüşmek için yılda bir kaç defa ya da bir kaç yılda bir defa, büyük meclis kurultayı düzenlenirdi. Kurultaya İsmail Gaspıralı, Ali Mardan, Topçubaşı, Abdürreşid İbrahim gibi büyük liderler, en yüksek eğitim kurumlarından mezun hukukçular, din alimleri ve halk arasında saygı duyulan kişiler katılırdı. Bu büyük kurultaylardan bazıları Mekerce (Nižni Novgorod), Petersburg, Moskova'da yapılanlar gibi büyük ve coşku içinde düzenlenirdi. Büyük kurultaylara tüm yazarlar da katılır, buradaki tartışma, program ve sonuç bildirgeleri büyük ilgi görürdü.

Ben, bununla ilgili 4-5 tane kitap yazdım. Bu 50-60 yıllık süreçte gerçekleşen büyük küçük milliyetçilik hareketleri, toplumsal ve siyasi hareketler hakkında her şeyi *Islahat Esasları* isimli kitabımda detaylı bir şekilde yazarak 1914 yılında Petersburg'da yayımlamıştım.

### **Sarsılmayan Ekonomik Güçler**

Rusya'daki Müslümanlar için olumlu şartlar 1917 yılında gerçekleşen devrime kadar devam etmiş olup, çok geniş alanda hızlı bir şekilde gelişmeler görünüyordu. Rusya'nın geleneksel politikasına göre, tarih boyunca en düşük sınıf olarak konumlandırılan bu insanlar, ekonominin zirvesine ulaşarak var güçleriyle Ruslar, Yahudiler ve Ermenilerle yarışıyorlardı.

Bakü'deki Petrol sanayiinin çoğu, Hacı Zeynel Abdin Tağıyev, Ağa Musa Nağıyev, Şemsi Esadullayev, Murtaza Muhtarov gibi büyük yardımsever milyonerlerin elindeydi. Aynı zamanda Türkistan'ın tüm ekonomisi de Müslümanların elindeydi. Pamuk ekimi ve ticareti, siyah yün gibi kürk endüstrisi de tamamıyla müslümanların elindeydi. Rusya'daki Müslümanların çoğu tarım ve ticaretle meşguldü. Tahıl, yarı işlenmiş ürünler ve tam işlenmiş ürünler pazarında milyoner az değildi.

Altın ve gümüş madenciliğinde ise Şakir ve Zakir Ramiev gibi hem milyoner, hem de yardımsever isimler çoktu ve Akçura, Dibirdiyev gibi büyük fabrika sahipleri de az değildi. Siyah yün ticaretini Müslümanların eline geçirmek için 1915 gibi Moskova'da Burnaşev, Karamişev, Bayterek, gibi milyonerler 20 milyon rublelik büyük bir sermaye ile bir şirket kurdular. I. Dünya savaşı süresince de Müslümanların ticari gelirleri artarken matbaa ve basılan kitap

sayısı aynı şekilde birkaç kat artmış, bu durum 1917 yılındaki devrime kadar devam etmiştir.

### **Komünist devrimin gerçekleşmesi**

1917 yılında gerçekleşen ilk devrim yani şubat devrimi, her bir etnik grubun ideallerini gerçekleştirmesine kapı aralamakla birlikte, özgürlüğün etkisiyle adeta sarhoş olan açgözlü insanları hırslandırarak bir mücadeleye sebep oldu. Büyük küçük çeşitli gruplara dahil olan açgözlü insanların psikolojilerini büyük oranda etkiledi ve onları siyaset alanında acımasızca oynatmaya başladı.

Böylece Rusya'daki Müslümanların 1 Mayıs – 8 Mayıs 1917 tarihleri arasında Moskova'da düzenledikleri ilk büyük kurultay hiç yararlı olmadığı gibi, uzun süren tartışmaların, çeşitli kurumların yararı olmayan münakaşaların yapıldığı bir yer haline geldi. Türkmenistan, Azerbaycan, Kırgızistan, Kazak Türkleri, İdil, Ural ve Kazan Türklerini bırakarak kendi memleketlerine döndüler. Ağustos 1905'te kurulan birliğin temeli 1917 yılı şubat ayındaki çok dilli tartışmalar sonucu tamamen ortadan kalktı. Sonuçta, hem Müslüman birliği hem de Türk birliği tamamen reddedilmiş oldu.

Bununla birlikte, Rusya'daki Müslümanların devrime kadar devam eden 50 senelik mücadeleleri de boşa gitmiş oldu ve Türkistanlıların çoğu da bu faydasız tartışmalar sonucu tamamen bölündü ve güçlerini kaybettiler. “Tüm Rusya Müslümanları Merkez Kongresi” ve “Tüm Rusya Müslümanları Savaş Dönemi Kongresi” adlı iki cemiyet ortaya çıktı. Ancak bunlar, ismi çok büyük olduğu halde değeri küçük olan ve ömürleri 2–3 ayı geçmeyen cemiyetlerdi.

1917 yılı Ağustos ayında Kazan'da Genel Rusya Kurultayı, savaş dönemi kurultayı ve dini kurultay düzenlendi. Bu 3 kurultayın ortak toplantısında, İdil, Ural Türklerinin etnik, kültürel özerkliği ilan edildi. 7 üyeden oluşan komite kuruldu ve başkanı Sadri Maksudi oldu. Bu komite, halk hazinesi kurarak millet meclisi kurulmasını yeterli görüyordu. Yer olarak ise Ufa'daki dini merkez binasını kullanmaktan başka çare yoktu.

23 Ekim 1917'de rejim Bolşeviklerin eline geçtikten sonra 17 Kasım'da Ufa'da İdil, Ural ve Kazan Türklerinin milli meclisi açılırken yaklaşık 120 temsilci katıldı. Bu mecliste özellikle (1) Milli özerklik (2) Bölgesel özerklik (3) Müslümanların birliği gibi idealler dile getirilirken en fazla milli özerklik ilkesine önem veriliyordu. 52 gün gibi bir süre devam eden milli meclisin çok önemli bir katkısı da olmamış yalnızca her bölgenin sınırları belirlenmiştir.

Ancak İdil – Ural devletinin kurulması konusundan arasına bahsediliyordu. Geçici olan özerklik talebi komitesinin yerine daimi bir kurum olarak milli sekreterlik/yönetim ofisi kuruldu. Bu sekreterlik dini, mâlî ve eğitim olmak üzere 3 birimden oluşuyordu.

Ülkede yaşananların çoğunu hiç anlamayan ya da yaşananlara gözlerini yuman halk meclisi ve milli sekreterlik yararsız bir şekilde çalışmalarına devam ederken, Kazan Türklerinin savaş dönemi kurultayı ve ordusu da Bolşevizm için Bolşeviklerin emri ile hareket ediyordu. Milli meclisin ve milli sekreterliğin çalışmalarını Moskova'daki Bolşevikler ise küçümsüyorlardı. Aynı zamanda Buhara, Hive hanlıklarında da asırlardır biriktirilmiş olan sermayenin Moskova'nın eline geçmesi için her çeşit hile yapılmış, Buhara'daki inkılâpçılar da ellerinde oyuncak haline gelmişlerdi.

### **Bolşeviklerin Baskıları**

1918'de Brest Litovsk Barış Antlaşması yapıldı. Dıştan gelen sıkıntılardan kurtulan Bolşeviklerin Kazan – Ufa Türklerinin milli kurumlarını ortadan kaldırma zamanı gelmişti. Bu bağlamda, mart ayı başında savaş dönemi kurultayının ortadan kaldırılması emredildi. 12 Nisan'da ise Moskova'nın emriyle bir kaç Tatar askeri tarafından milli sekreterlik de kapatılmış ve siyasete karışmamak şartıyla sadece dini birimin kalmasına müsaade edilmiştir.

Daha sonraki süreçte ise, bölgedeki milli meclisler, milli yayınlar, kütüphaneler kapanarak bütün matbaalara el konulurken ilkokullar ve dini okullar da kapatıldı. Aynı zamanda basılan tüm kitaplara el konuldu ve bunlar geri dönüşüm fabrikalarına gönderildi.

Bu meclislere üye olanlardan kaçabilenlerin hepsi kaçtı yakalananlar da hapse atıldılar. Abdullah Apanay gibi hem bilgin hem de cesur bir kişi öldürüldü. Yurt dışına iltica etmeler ise 1918 – 1919 yıllarında oldukça artmış, uyanış hareketinin çok sayıda lideri iltica etmiştir. Ancak, şu anda Viyana Üniversitesi'nde tarih profesörü olan Ahmed Zeki Velidi ise herkesin panikte olduğu o günlerde tek başına inatla hiç tereddüt etmeden orada kaldı. Çok az kalmış olsa da Türk askerinin gücünü hem Ruslara, hem de Bolşeviklere yeterince göstermiş oldu. Eğer 1917 Mayıs ayındaki kurultayda söylenen süslü sözler, Türkistan, Azerbaycan, Kafkaslar, Kırgızistan ve Kazakistan'daki Türkleri bölmemiş olsaydı, onların birliğinden oluşan büyük güç karşısında Bolşevikler de hiç bir şey yapamazdı.



Rus ordusu içinde en itaatkar, sadık ve en güçlü askerler eskiden beri Türk - Tatar askeri idi. 1918 yılında Leningrad bölgesini düşman saldırısından koruyan Başkurtlu askerlerdi. 1920'de Buhara'da asırlarca biriktirilmiş olan altın ve gümüş hazinelerini Moskova'daki Bolşeviklere teslim eden ordu ise tamamıyla Türk – Tatarlardan oluşmuştu. Bu ordunun liderlerinin her birinin ismini verebiliriz. Bu ordunun arka planında ise meşhur Cemal Paşa vardı. O, bir kaç vagona yüklenmiş altın ve gümüş hazinesine bakarak derin nefes alır ve şöyle der:

- Aydınlanmamış cahil hanın elinden köle milleti kurtarmak için ödenen bedel mi demeliyim buna acaba?

Daha sonraları Cemal Paşa, bu olayı hatırladıkça üzüntü yaşıyordu. Ancak 1920 – 1922 yılları arası bu paranın değil yarısı sadece %1'ini Lenin, Atatürk'ün Kurtuluş Savaşı harcamaları olarak göndermişse de bu az miktar o büyük zaferin önemli bir itici gücünü oluşturmuştur.

O zamanlarda Türkiye'de yaşayan Türklerin tamamı sahip oldukları herşeylerini feda etmeye hazır olduklarını söylüyorlardı. Ancak Rusya'daki Türkler hiç bir yardım etmemiş veya edememişlerdir. Belki de öyle zannediyorum ki zaten hiç öyle bir niyetleri de yoktu. Aksine, Türk savaşçıların liderini ayıplayan din adamları olduğunu tahmin ediyorum. 1920'de Ufa'da yapılan kurultayda o kadar tartışma olmasının ana sebebi de zaten bu idi. Halk babası Abdürreşid İbrahim Efendi, (Japonya'da yaşıyor) bu olayı iyi bilmektedir. Zira o, bu kurultaya katılarak buna şahit olmuştur.

Eğer Mayıs 1917'de Moskova'daki kurultayda grup çatışmalarının sonucu olarak Türkmenistan, Kırgızistan ve Kazakistan'ı kaybetmeseydik, yüz binden fazla gönüllü Türkistan askeri komutanları Kurbaşi ile birlikte yanımızda olacaktı ve iyi eğitilmiş askerlerimiz de Bolşeviklere katılmayacaktı. Bu propagandayı kurultayda dile getiren kibirli insanlar, tüm gücümüzü Bolşevikler'e sunmuş oldular.

### **Komünizmin Yok Oluşu**

Bolşeviklerin özgürlük, eşitlik, adalet, bağımsızlık gibi sloganları güç birliği amacıyla söylenmiş siyasi yalanlardan başka bir şey değildir. Bolşevizm'deki eşitlik, eksik bir eşitliktir. İnsanlarda hiç bir şey yoksa, bu yokluk noktasında tabii ki herkes eşit olacaktır. Çeşitli milletlere bağımsızlık cazibesini empoze ederek kendine çekerken, plan bunların güçlerini bölerek daha da köleleştirmek amacıyla uygulanıyordu. Dini de dili de güçlü olan

Türk Milletini küçük küçük cumhuriyetlere bölmek o gün için en önemli meseleydi. İnsanların manevi gücünü tahrip etmek için komünist partisi de dini inkâr ediyordu.

Ancak, akıllı bir komutanın savaş meydanında geri çekilmeyi bilmesi gibi, komünizm doktrininde bir kaç defa büyük gerileme ve değişiklik olurken, 1921 yılında Lenin yeni ekonomik politikasını açıkladı. Ancak, bu komünist partisinin cenaze törenini haber veren ilk selâ olmuştur. Bunun sonucunda da, çeşitli tecrübe ve büyük küçük gerilemeler sonrasında komünist partisinin cenazesi de tamamen yerin dibine gömülmüş oldu.

Moskova'daki Bolşeviklerin gücü artık kaybolmuştur. Çarlık hükümeti gibi Ruslaştırma politikasını gerçekleştirmekten başka çare de kalmamıştır. Onların sonunun da Nikolay'ınki gibi olması beklenmektedir.

Biz Türklerde ise, hem özgür insanlar, hem gerçek Müslümanlar olarak, hem de Türk gücünün sahipleri olarak Bolşeviklerin tuzaklarına düşecek hastaların kesinlikle bulunmaması gerekmektedir.

### **Notlar**

- 1 Bu açıklama, çevirisi yapılmış olan makalenin giriş kısmında mevcuttur.
- 2 Günümüz Kur'an meallerinde Kehf Suresi 90. Ayete karşılık gelmektedir. (Çevirenin notu)